

Reportage Felix Tornberg Göteborgsposten

Högsjön ligger stilla i det lilla naturreservatet Anfastebo. Kring reservatet pågår en desto livligare konflikt. Bild: Robin Aron

Här har ingenting hänt – på nästan 50 år

Storgöteborg 1977 bestämdes att det natursköna området Anfastebo skulle klassas som ett naturreservat. Nästan 50 år senare har fortfarande ingenting hänt. I stället pågår en infekterad konflikt mellan irriterade markägare och en påstridig naturskyddsförening.

En nästan 80-årig man snubblar sig genom den snåriga terrängen

Han befinner sig mitt i skogsområdet Alefjäll, på den våta mossmarken som bara längtar efter att han ska sätta en fot fel. För att undvika att skon förvandlas till ett akvarium söker han efter närmsta torra tuva att trampa på – men då och då tvingas han acceptera sitt öde och låta surdråget omsluta hans nu allt blötare fötter.

Bruno Nordenborgs inleder vandringen ungefär 300 meter från Högsjön. Det tar 20 minuter att ta sig fram. Bild: Robin Aron

Det som låter som inledningen på en svensk kriminalroman sker på högst frivilliga villkor. Bruno Nordenborg, mannen som målmedvetet strävar genom skogen, önskar bara att han hade kunnat följa en stig i stället. Eller att han hade kunnat parkera på en plats där han slapp påbörja sin vandring i knähögt ris.

Det har han önskat i över 13 år, sedan han besökte naturreservatet Anfastebo för första gången.

Fram tills dess hade Bruno Nordenborg inte känt till det lite drygt 100 hektar stora reservatet. När han satte sig i bilen utgick han från att markeringen, som sattes ut på kartan 1977 i samband med att området fick klassificeringen naturreservat, var en parkeringsplats och ingenting annat.

Till hans stora förvåning möttes han i stället av en stor vändplan anlagd för timmerbilar.

Sedan tog det inte lång innan han insåg att naturreservatet bara finns på kartan.

I sina händer håller Bruno Nordenborgs utformningen för den skylt som ska synas när man anländer till reservatet. Den finns inte uppsatt i fysisk form någonstans. Bild: Robin Aron

Ingenting har hänt

Det har gått nästan 50 år sedan beslutet fattades. Det fanns då en strävan i Sverige om att värna om naturen och friluftslivet, som ett led av detta klubbades massvis med nya naturreservat.

1977 var det Anfastebos tur.

Innan beslutet kunde träda i kraft träffade Västkuststiftelsen, den stiftelse som på uppdrag av länsstyrelserna i Västra Götaland och Halland förvaltar fler än hälften av områdenas naturreservat, och dåvarande markägare en ekonomisk uppgörelse. Efter det skulle Anfastebo tillgängliggöras för allmänheten.

Flera åtgärder skulle tas för att lyckas med detta, bland de viktigaste att en parkeringsplats skulle anläggas och att strövstig skulle märkas ut.

Men åren gick. Ingenting hände.

Nya ägare tog över marken och reservatet föll längre och längre bak på prioriteringslistan.

Varför är det egentligen ingen som vet – men klart står att det fått konsekvenser.

Utdrag från reservatsbeslutet

Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

- 1. Syftet med vården och förvaltningen är att vårda och bevara ett naturskönt område av värde för friluftslivet.
- 2. Förvaltare är Stiftelsen västsvenska fritidsområden.

- 3. Förvaltaren skall snarast upprätta skötselplan. I avvaktan härpå gäller följande:

- a) Parkeringsplats anläggs enligt markering på reservatskartan.
- b) i samråd med markägaren röjs och märks ut strövstig.
- c) igenväxning av öppen mark förhindras med hjälp av rövningar etc.
- d) lövskogskaraktären förstärks och barrträd röjs bort inom reservatet.

- 4. Utmärkning av reservatet skall ske i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.
- 5. Samråd skall vid förvaltningen fortlöpande äga rum med länsstyrelsen och markägaren, Länsstyrelsen kan, med stöd av 12 § naturvårdslagen, i särskilda fall medge undantag från reservatsbestämmelserna.

Källa: [Utdrag ur länsstyrelsens beslut från 1977](#)

Gjorde JO-anmälan

Bruno Nordenborgs besvikelse stannade inte vid att parkeringsplatsen inte var upprättad eller informationsskyltar inte uppsatta – vid sitt första besök möttes han också av flera hektar nyligen avverkad skog.

Han kontaktade därför länsstyrelsen som bekräftade att markägaren fått tillstånd att ta ner träden.

Han landade då i slutsatsen att om ingen annan drev frågan om Anfastebo skulle det kanske aldrig bli så som var beslutat. Lösningen blev att samla Alefjälls naturskyddsförening (ANF), föreningen som han är ordförande för, och ta tag i saken.

När vindkraft diskuterades i Ale kommun satte ANF ner foten. Efter hårt kampanjande från naturskyddsföreningens sida blev det aldrig av. Bild: Robin Aron

Naturskyddsföreningen har Anfastebo som sin hjärtefråga och på sin hemsida har man samlat alla möjliga dokument som rör reservatet. Man har också bifogat spaltmeter av mejlkonversationer man fört med Västkuststiftelsen och länsstyrelsen där man blivit försäkrad om att saker ska hända för att reservatet ska tillgängliggöras.

Men konversationerna har ännu inte renderat i någon lösning. Därför såg ANF 2022 ingen annan utväg än att JO-anmäla Västkuststiftelsen och länsstyrelsen.

Västkuststiftelsen svarar

I dag är Mattias Lindholm verksamhetschef inom naturvård och friluftsliv på Västkuststiftelsen. Han berättar att man haft mycket med Bruno Nordenborg och Alefjälls naturskyddsförening att göra.

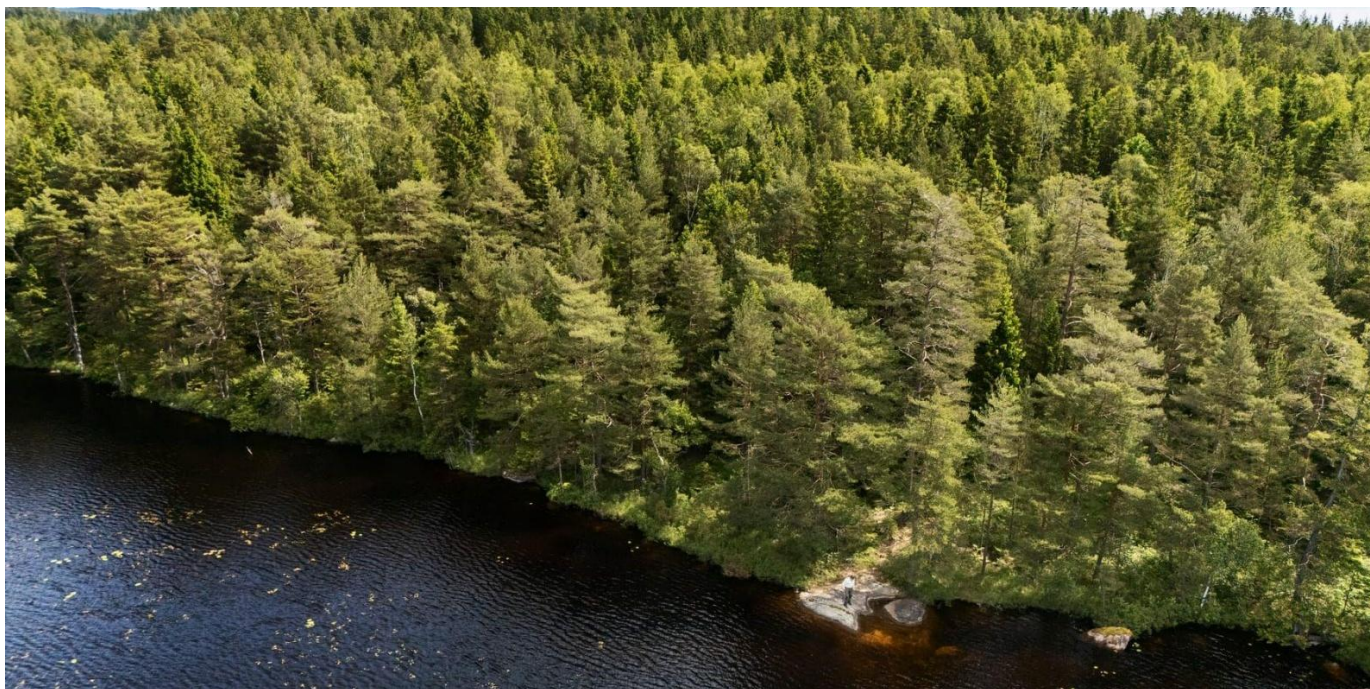
Även om man tillsammans med Länsstyrelsen blev JO-anmälda av föreningen, en anmälan som aldrig ledde någonvart, säger Mattias Lindholm att man uppskattar att ANF ligger på.

– Det är bra att en sådan grupp finns, säger han.

Han håller också med om att det är ett misslyckande att de överenskommelser som gjordes 1977 fortfarande inte verkställts.

– Vi ska såklart genomföra det som står men i bland när det är så här gamla ärenden står vi inför nya saker i dag än som fanns på den tiden. Jag är ledsen att vi inte agerade snabbare då, det får man ju stå för i dag och det tar ju lite tid från oss, säger Mattias Lindholm.

Mattias Lindholm pekar också på att Västkuststiftelsen har stora utmaningar i sitt arbete, då man förvaltar närmare 300 naturreservat. Men just Anfastebo är kanske deras klurigaste uppdrag – då det finns markägare som motsätter sig delar av överenskommelsen som gjordes för nästan 50 år sedan.

Det finns delade meningar kring hur Anfastebo ska hanteras. Bild: Robin Aron

”Lång konflikt”

I och med att markägarna inte är de samma som överenskommelsen gjordes med, och att de bland annat skulle behöva låta en del av sin mark bli en allmän parkeringsplats på grund av ett ärvt avtal som tecknades 1977, blir saken svår att ta i.

– Det är en känslig fråga med de här nya markägarna, säger Mattias Lindholm, och fortsätter:

– Hade man gått vidare då med en gång och anlagt parkering hade det inte varit några som helst problem. Men sen när man har sålt i två omgångar och de nya markägarna inte ens har vetat om att det här skulle vara parkering – då hamnar man i att okej, ska vi sätta ner foten och köra över markägarna och inte kunna ha den här dialogen i framtiden? Eller ska vi försöka hitta en ny lösning? Vi har valt den andra vägen.

På denna plats ska parkeringsplatsen anläggas enligt det nästan 50 år gamla reservatsbeslutet.
Bild: Robin Aron

Bruno Nordenborg och ANF menar att Väst kuststiftelsen borde ställa krav på markägarna, när detta inte hänt har man i stället vänt sig till markägarna direkt.

– Och tyvärr har det blivit en lång konflikt mellan naturskyddsföreningen och markägarna. Vi står lite utanför, säger Mattias Lindholm.

Han vill inte välja sida i konflikten.

– Det är ingen annan som ska lastas för detta utan det är vi på Väst kuststiftelsen som inte satt ner foten och tvingat igenom en parkering. För vi vill ha en god dialog med de boende och markägarna. Så är det bara.

Ingen lösning i sikte

GP har varit i kontakt med en central markägare och sökt flera andra, dessa har bestämt sig för att inte uttala sig i media.

Bruno Nordenborg berättar att man hamnat i flera diskussioner. Bland annat när han försökt besöka naturreservatet.

– Ägaren har sagt att här får ingen komma in och dra upp några stigar. Här ska det inte byggas någon parkeringsplats. Det här reservatet ska avslutas, har ägaren sagt. Men när jag har pratat med länsstyrelsen så säger de att det inte finns några planer på att lägga ner reservatet.

Enligt Bruno Nordenborg är dialogen stundtals svår att föra då markägarna inte är allt för enkla att komma i kontakt med. För närvarande finns det egentligen ingenting som tyder på att man ska kunna förstå varandra.

Därför driver ANF frågan

Det enklaste hade varit om man träffat en ny överenskommelse med markägarna och sådana diskussioner pågår, säger Mattias Lindholm. Bland annat om parkeringsplatser strax utanför reservatet snarare än mitt i det.

– Den här frågan är levande. Jag hade ju haft tre samtal nu med markägare de senaste veckorna här och de har egna idéer om hur besökarna ska kunna hitta ut, säger han.

Men Bruno Nordenborg och ANF tycker att det är viktigt att lösningen överensstämmer med det avtal som slöts redan 1977. Annars finns risken att han får fortsätta vada genom sumpmarken för att kunna ta sig till reservatets själva hjärta, den spegelblanka Högsjön.

Bruno Nordenborg blickar ut över Högsjön efter en krävande färd dit. Bild: Robin Aron

Varför är det så angeläget att beslutet efterlevs?

– Även om jag inte var intresserad av natur överhuvudtaget så tycker jag att det är ett övergrepp. Det är av moraliska skäl och med hänvisning till naturintresset. Allemansrätten kränks i princip av att man inte kan nå reservatet som tänkt.

Har du fortfarande hopp om att det ska bli som man beslutade om för nästan 50 år sedan?

– Jag är 77 år nu, så vi får se. En annan av förkämparna för Anfastebo, en oerhört duktig naturvårdare vid namn Leif Danielsson som jobbade för Väst kuststiftelsen, dog tidigt i år, tyvärr. Det hade varit roligt om han hade fått uppleva ett välkomnande reservat. Den som lever får se om man själv tar sig dit. Om inte får jag hoppas att det är andra krafter som tar över efter mig.

När Bruno Nordenborg besöker Anfastebo tillsammans med GP är det första gången han är där på flera år. Bild: Robin Aron